

Тим самим, необхідність місцевого самоврядування виникає там і тоді, де і коли ускладнюються господарські та інші відносини. В умовах єдиної державної власності потреби у місцевому самоврядуванні практично немає. І навпаки, в умовах різноманіття форм власності місцеве самоврядування неминуче.

До того, як приступити до розгляду форм взаємодії державної влади та місцевого самоврядування, зауважимо ще, що з двох основних складових місцевого самоврядування – владної та господарської – на відміну від державної влади, переважає господарська. Влада місцевому самоврядуванню, тобто можливість приймати загальнообов’язкові рішення, потрібна остільки, оскільки ці рішення забезпечують функціонування господарства на місцях та сприяють створенню сприятливих умов проживання громадян у цій адміністративно-територіальній одиниці.

З усього вищевикладеного виходить, що не визначивши місце кожного з суб’єктів влади у загальній системі владних відносин, неможливо говорити про форми взаємодії цих суб’єктів.

Література

1. Конституція України від 28 червня 1996 року. URL: <http://zakon.rada.gov.ua/go/254к/96-вр> (дата звернення: 01.12.2022).

2. Про місцеве самоврядування в Україні: Закон України від 21.05.1997 р. № 280/97-ВР. Дата оновлення: 19.11.2022. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/280/97-%D0%B2%D1%80> (дата звернення: 01.12.2022).

3. Камардіна Ю.В. Муніципальна реформа в Україні та державах-членах Європейського Союзу в умовах європейської міждержавної інтеграції: порівняльно-правове дослідження: дис. ...к-та юрид. наук:12.00.02. Київ, 2020. 266 с.

УДК 378.147

Князькова Л.М.,

кандидат юридичних наук, доцент, доцент кафедри права

ВИКОРИСТАННЯ ІНТЕГРАТИВНОГО ТА ТРАДИЦІЙНО-ЕВРІСТИЧНО-АНАЛІТИЧНОГО ПІДХОДУ НАВЧАННЯ ПРИ ПІДГОТОВЦІ ПРАВНИКІВ

За останні роки наша держава стикнулася з багатьма проблемами суспільного життя, серед яких: пандемія, військова агресія Росії та ін. Але це не припинило розвиток країни. Навпаки, суспільство стало більш згуртованим, кожен з нас обрав ті цінності, які дійсно є найважливішими. Всі ці події не змогли не вплинути на процеси суспільного та державного життя, у тому числі і на процес отримання освіти. Нові вимоги часу потребують пошуку не тільки традиційних, а й інноваційних методів навчання. Особлива увага останнім часом приділяється інноваційним технологіям у навчальному процесі. Адже Україна обрала шлях інтеграції до Європейської спільноти. А реформування освітньої системи України в напрямку інтеграції в європейський освітній простір передбачає розробку та впровадження інноваційних освітніх систем і технологій.

У традиційній системі підготовки майбутніх фахівців навчальні курси і технології навчання вводяться у відриві від реального виробничого процесу. Вони не відображають комплекс інтегративних обов'язків, які випускники повинні виконувати після закінчення навчання у закладах вищої освіти [1, с.109] Рівень реалізації технологічного підходу є одним із найважливіших критеріїв, за яким визначаються конкурентоспроможність та престиж закладу освіти, оскільки освітні технології забезпечують системність, цілеспрямованість, ефективність, результативність його діяльності. Завдяки технологізації освіти підвищується мотивація учасників освітнього процесу до навчання, відстежується зв'язок навчального матеріалу з реальними викликами сьогодення. Різноманітність функцій освітніх технологій пояснюється варіативністю їх структури, складовими якої є, крім традиційних, новітні засоби освітнього процесу, зокрема інтерактивні, інформаційно-комунікаційні технології, а також дистанційні форми організації навчання, які зараз набули особливої популярності в Україні, країнах Європейського Союзу та світі в цілому [2, с.5].

Питання теоретико-методологічних основ інтегративного підходу в процесі професійної підготовки майбутніх фахівців у закладах вищої освіти слугували предметом вивчення в наукових працях таких учених, як: Н. Беньковська [1], О.Гіря [2], Н. Божко [3], О. Цільмак, В.Лефтеров [4] та ін. Але проблеми інтеграційного підходу навчання при підготовці спеціалістів у галузі права потребують дослідження.

Інтеграція – важлива умова сучасної науки та розвитку цивілізації у цілому, адже нинішня стадія наукового мислення дедалі більше характеризується прагненням розглядати не окремі, ізольовані об'єкти, явища життя, а їх менш чи більш широкі єдності. У загальнонауковому аспекті «інтеграція» – це процес взаємопроникнення, ущільнення, уніфікації знання, який виявляється через єдність з протилежним йому процесом, розчленування, розмежування, диференціації [2, с 116].

О. М. Дятлова вважає, що суть інтеграції в цілеспрямованому взаємопроникненні елементів одного об'єкта в структуру іншого, унаслідок чого виникає новий об'єкт із власними ознаками. Систематизуючи та узагальнюючи різні підходи, дослідниця вважає, що поняття «інтеграція змісту освіти» можна розглядати як об'єднання певних елементів навчального змісту на основі науково обґрунтованих підходів, що визначаються необхідністю утворення у свідомості учнів системи знань і уявлень про людину і суспільство як основи цілісного світогляду [5, с.6]. Таким чином, основна мета інтеграції в освіті полягає у формуванні такого світогляду, що сприяє підвищенню рівня їх розумової активності.

У результаті реалізації інтегративного підходу в закладах вищої освіти на змістовому і технологічному рівнях утворюється єдине освітнє середовище для формування загальних і спеціальних компетентностей майбутніх фахівців, де відкриваються великі можливості для взаємопереходу, взаємодоповнення і взаємотрансформації. Зміст професійної освіти отримує більш широке в порівнянні з традиційним тлумаченням значення: воно об'єднує в собі весь набір різноякісних знань, умінь і навичок, якостей і властивостей, необхідних не тільки для виконання спеціальних функцій, але і для здійснення життєдіяльності людини. В результаті відбувається цілісний розвиток людини, вдосконалення всього його наявного і придбаного потенціалу. Інтеграційний підхід в системі

вищої освіти у галузі права є надзвичайно важливим компонентом професійного становлення майбутніх юристів. Адже вивчення практично всіх ключових дисциплін базуються на знаннях з інших дисциплін, і лише глибоке розуміння комплексу всіх дисциплін може забезпечити роботу на належному рівні. [6, с. 137].

Для реалізації інтегративного підходу в освітньому процесі підготовки юристів може стати інтегративний семінар, на якому визначена тема, питання, проблема розглядається засобами двох або декількох суміжних дисциплін, здійснюється синтез та систематизація знань, умінь та навичок, що забезпечує формування у здобувачів та здобувачок вищої освіти цілісних знань у галузі права. При цьому може бути виділена провідна навчальна дисципліна, що виступає інтегратором, та визначені допоміжні дисципліни, які сприяють поглибленню, розширенню, уточненню матеріалу провідної дисципліни. Бінарні семінари та лекції є найбільш поширеною у освітній практиці формою інтеграції.

Оскільки на сучасному етапі розвитку освіти виникає проблема недостатнього рівня професійної компетентності випускників закладів вищої освіти, тому необхідно виправити таке становище та переформувати навчальний процес з метою підготовки висококваліфікованого професіонала правника. Одним із напрямів такого реформування та модифікації української системи вищої освіти є запровадження інтегративного традиційно-евристично-аналітичного типу навчання.

На думку Цільмак О., традиційно-евристично-аналітичне навчання – це такий тип навчання, що поєднує в собі, пізнавальну, креативну та аналітичну діяльність здобувачів вищої освіти, тобто репродуктивне та продуктивне навчання [7]. Такий тип навчання упорядковує, узгоджує й об'єднує різногалузеві наукові положення. Тобто, у процесі такого типу навчання одна навчальна дисципліна об'єднується з іншою, начебто проникає в неї, утворюючи цілісну систему.

Цілком погоджуємось з авторкою, що при вирішенні завдань слід дотримуватися такихосновних принципів інтегративного традиційно-евристично-аналітичного навчання як горизонтальний, вертикальний та діагональний. Горизонтальний принцип – це об'єднання подібних взаємозалежних та взаємопов'язаних навчальних дисциплін. Наприклад, «Трудове право» з «Трудовим правом ЄС», «Правом соціального забезпечення» та дисципліною «Актуальні проблеми захисту прав людини у сфері праці і соціального захисту». Таке поєднання буде дуже корисним. Вертикальний принцип – це об'єднання навчальних дисциплін, пов'язаних між собою об'єктивною технологічною залежністю. Наприклад, сукупність навчальних дисциплін, які забезпечують послідовний процес опанування дисциплін: таких як «Теорія держави та права», «Конституційне право України», «Судові та правоохоронні органи України», «Нотаріат України». Діагональний принцип – це об'єднання автономних та непов'язаних між собою навчальних дисциплін, які слугують доповненням тієї чи іншої навчальної дисципліни. Наприклад, «Трудове право» та «Англійська мова».

Таким чином, використання інтегративного традиційно-евристично-аналітичного методу навчання може бути корисне при викладанні навчальних дисциплін, наприклад курсу «Актуальні проблеми захисту прав людини у сфері праці і соціального захисту» на другому (магістерському) рівні спеціальності 081 «Право» Маріупольського державного університету. На наш погляд, доцільним

буде використання таких форм навчання, як бінарна лекція або бінарний семінар за участю двох викладачів, які спеціалізуються у галузях трудового права та права соціального забезпечення, права Європейського Союзу, Міжнародного трудового права, а також дисциплін іноземних мов. Такий тип навчання дозволить сформулювати у здобувачів та здобувачок вищої юридичної освіти систему професійно важливих компетентностей для отримання ними належного рівня професіоналізму.

Література:

1. Бенковська Н. Б. Міждисциплінарна інтеграція фахових дисциплін у процесі підготовки майбутніх фахівців соціономічного профілю. *Наука і освіта*. 2017. Вип. 5. С. 108–112.
2. Інноваційні технології в сучасному освітньому просторі: колективна монографія / За заг. редакцією Г.Л. Єфремової. Суми. 2020. 444 с.
3. Божко Н. Інтегративний підхід до навчання в контексті реформування системи освіти України. *Молодь і ринок*. 2018. № 7 (162). С. 84–89.
4. Цильмак Е.Н., Лефтеров В.А. Комплексное практическое занятие как необходимая форма компетентностной подготовки полицейского. // *The II International Science Conference on Science and practical Technologies, January 26 – 29, 2021, Luxembourg, Luxembourg*. 557 p. С. 406-409.
5. Дятлова О. М. Інтегративний підхід до навчання суспільствознавства в загальноосвітніх школах України (20-ті-30-ті роки ХХ століття) : автореф. дис... канд. пед. наук : 13.00.02. Київ, 2008. 20 с.
6. Пришупа Ю.Ю. Інтегративний підхід як один із факторів формування самоосвітньої компетентності майбутніх інженерів-будівельників. *Вісник Національного університету оборони України*. 2014. № 1 (38). С. 134–138.

УДК347 (043)

Ковейно Ю. В.,

старший викладач кафедри права

ОКРЕМІ АСПЕКТИ ВИЗНАЧЕННЯ ПОНЯТТЯ ЮРИДИЧНОЇ ВІДПОВІДАЛЬНОСТІ ЗА ПОРУШЕННЯ ЕКОЛОГІЧНОГО ЗАКОНОДАВСТВА

У сучасних умовах розвитку державності проблема ефективного та раціонального використання навколишнього середовища та природних ресурсів у тому числі є однією з глобальних проблем сучасності. Багатогранність охорони довкілля насамперед обумовлюється значенням навколишнього середовища та його складових компонентів не тільки для нинішнього, а також для прийдешніх поколінь, проявом чого є забезпечення екологічної безпеки громадян та суспільства та охорона довкілля в цілому. Одним зі складових механізму охорони навколишнього середовища є юридична відповідальність. При цьому застосування заходів юридичного впливу за правопорушення проти довкілля найефективніше забезпечує захист не тільки прав і свобод людини, а також збереження та охорону довкілля, що є особливо актуальним в умовах сталого розвитку.